Жобаның қысқаша мәліметі

Атауы	AP23488218 «Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуының ағымдағы мақсаттары үшін пайдалану мен жинақтау арасындағы мұнай кірістерін бөлудің әсерін зерттеу»
Өзектілігі	Мұнай және басқа да табиғи ресурстар Қазақстан экономикасында шешуші рөл атқарады. 2021 жылы Дүниежүзілік банктің (2023 ж.) мәліметтері бойынша мұнай рентасы (ЖІӨ %) 14,8%-ды құрады. 2022 жылы энергия экспорты барлық тауар экспортының 61%-ын құрады. Мұнай мен газдан түскен кірістер Норвегияның Зейнетақы қорының үлгісі бойынша 2000 жылы құрылған Қазақстан Республикасының Ұлттық қорында (ҰҚ) жинақталады. ҚРҰҚ тұрақтандыру және жинақтау функцияларын орындайды. Мәселе мұнайдан түсетін түсімдерді ағымдағы және ұзақ мерзімді мақсаттарға бөлуде және олардың сыртқы әсерлер жағдайында Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштерінің динамикасына әсер етуінде жатыр. Қаражатты ағымдағы мақсаттарға пайдалану болашақ ұрпақ үшін жинақтарды азайтады. Дегенмен, ол елдің экономикалық әлеуетін арттыра алады, бұл болашақта неғұрлым қолайлы әлеуметтік-экономикалық жағдайлар жасайды.
Мақсаты	Қолайсыз сыртқы әсерлер жағдайындағы Қазақстанның макроэкономикалық және әлеуметтік көрсеткіштерінің динамикасына мұнай түсімдерін жинақтау мен ағымдағы мақсаттар арасында бөлудің әсерін зерттеу.
Міндеттері	1 Ресурстық кірістерді жинақтауға және елдің экономикалық дамуы үшін пайдалануға бөлудің тиімділігін зерттеу. 1.1 Мұнайдың, газдың және басқа да ресурстардың бай қорларының елдің әлеуметтік-экономикалық дамуына әсер етуінің әлемдік тәжірибесін «ресурстық қарғыс» тұрғысынан зерделеу. 1.2 Мұнай және газ өндіруші елдердегі тәуелсіз әл-ауқат қорларының қызметін салыстырмалы талдау. 1.3 Мұнай түсімдерінің маңызына, олардың Қазақстанның Ұлттық қорында жинақталуына және елдің әлеуметтік-экономикалық дамуының ағымдағы мақсаттарына пайдаланылуына статистикалық талдау жүргізу. 1.4 Мұнай табыстарын бөлудің Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуына әсерін модельдеу үшін статистикалық мәліметтер базасын құру және оларды өңдеу, айнымалылар арасындағы байланыстардың функционалдық формасын алдын ала бағалау. 2 Динамикалық стохастикалық жалпы тепе-теңдік (DSGE) моделі негізінде ішкі және сыртқы күйзеліс жағдайында Қазақстанның макроэкономикалық және әлеуметтік көрсеткіштеріне мұнай түсімдерін жинақтау мен ағымдағы мақсаттарға пайдалану арасындағы бөлудің әсерін зерттеу. 2.1 Мұнай өндіруді және мұнай кірістерінің бір бөлігін ағымдағы мақсаттарға пайдалануды ескере отырып, ашық экономиканың DSGE моделін математикалық негіздеу. 2.2 Параметрлерді эконометрикалық бағалау және Қазақстан экономикасының деректерін пайдалана отырып DSGE моделін калибрлеу. 2.3 Экономикадағы экономикалық және технологиялық күйзелістерге көрсеткіштердің жауаптарын бағалау үшін симуляциялық модельдеу. 2.4 Ел экономикасының қолайсыз сыртқы факторлардан осалдығын

	төмендетуге мұнай түсімдерін жинақтау мен ағымдағы мақсаттарға пайдалану арасындағы бөлу әсерін бағалау. 3 Мұнай кірістерін жинақтау және ағымдағы мақсаттар арасындағы бөлудің Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштеріне әсерін векторлық қателерді түзету моделі (VECM) негізінде болжау. 3.1 Коинтеграция әдісін қолдана отырып, әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштердің стационарлық емес уақыт қатарлары арасындағы ұзақ мерзімді байланыстарды бағалау. 3.2 Әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштердің динамикасын болжау үшін қателерді түзетудің векторлық моделін құру. 3.3 Мұнай табыстарын бөлудің әртүрлі сценарийлері бойынша модельдеу және болжау нәтижелерін салыстырмалы талдау. 3.4 Пайда мен тәуекелдерді көрсете отырып, жинақтау және ағымдағы мақсаттарға пайдалану үшін мұнай кірістерін бөлу бойынша қорытындылар мен ұсыныстар.
Күтілетін және қол жеткізілген нәтижелер	- 2024 жылға: елдің экономикалық дамуы үшін ресурстарды жинақтау мен пайдалану арасындағы ресурстарды бөлу тиімділігін салыстырмалы талдау және статистикалық бағалау, мұнайдың, газдың және басқа да ресурстардың бай қорларының елдің әлеуметтік-экономикалық дамуына әсеріне әлемдік тәжірибені сыни талдау, мұнай түсімдерін Қазақстанның ұлттық мақсаттарына және олардың ұлттық мақсаттарға пайдалануына талдау жасау; елдің әлеуметтік-экономикалық дамуы. Халықаралық конференция материалдарында мақала жарияланды. - 2025 жылға: динамикалық стохастикалық жалпы тепе-теңдік (DSGE) моделі негізінде ішкі және сыртқы күйзеліс жағдайында Қазақстанның макроэкономикалық және әлеуметтік көрсеткіштеріне мұнай кірістерін жинақтау мен пайдалану арасындағы ағымдағы мақсаттарға бөлудің әсерін бағалау жүргізілді, экономикадағы экономикалық және технологиялық күйзелістерге көрсеткіштердің жауаптары GEDS моделі негізінде бағаланды. ҚР ҒжЖБМ ҒЖБСҚК ұсынған журналда мақала жарияланды. - 2026 жылға: жинақтау және ағымдағы мақсаттар арасындағы мұнай кірістерін бөлудің Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштеріне әсерін болжау үшін қателерді түзетудің векторлық моделі құрастырылды, Қазақстан экономикасы үшін пайда мен тәуекелдерді көрсете отырып, мұнай кірістерін жинақтау мен ағымдағы мақсаттарға пайдалану арасында бөлу бойынша ұсынымдар әзірленеді. ҚР ҒжЖБМ ҒЖБСҚК ұсынған журналда мақала және Social Science Citation Index индекстелетін және Web of Science базасында импакт-фактор бойынша 1 (бірінші) немесе 2 (екінші) квартильге және (немесе) CiteScore бойынша Scopus базасында кемінде 65 (алпыс бес) процентилі бар рецензияланатын ғылыми басылымдарда мақала жарияланады.
Зерттеу тобы мүшелерінің аты-жөні, олардың идентификаторлары (Scopus Author ID, Researcher ID, ORCID, бар болса) және сәйкес профильдерге сілтемелері	1. Мухамедиев Булат Минтаевич – жоба жетекшісі, экономика ғылымдарының докторы, профессор. Researcher ID P-5157-2014, Scopus Author ID 56069126000, ORCID ID https://orcid.org/0000-0002-1490-302X 2. Хитахунов Азимжан Арсенович – PhD. Researcher ID AAS-4417-2020, Scopus Author ID 57105557800, ORCID ID https://orcid.org/0000-0003-3455-563X 3. Мухамедиева Алия Булатовна – экономика ғылымдарының кандидаты. ORCID ID https://orcid.org/0000-0002-0359-6052 4. Темербулатова Жансая Сериковна – PhD. Researcher ID AAR-5264-2020, Scopus Author ID 57211475705, ORCID ID https://orcid.org/0000-0002-3205-0948

	5. Сабикенова Айдана Айдосқызы – магистрант. ORCID ID https://orcid.org/0009-0000-4493-6669
Басылымдар тізімі және олардың сілтемелері	1. Mukhamediyev, B., Khitakhunov, A., & Temerbulatova, Zh. (2025). Resource Curse and Dutch Disease: Economic, institutional, and social impacts in perspective. Eurasian Research Journal, 7(2), 115-133. https://doi.org/10.53277/2519-2442-2025.2-01 2. Темербулатова Ж., Мухамедиева А., Сабикенова А. (2024). Статистический анализ роли нефтяных доходов в экономике Казахстана. Сборник статей XIII Международной научно-практической конференции «Научный исследования 2024», С. 46-52. https://drive.google.com/file/d/1WB_XM05j_lPCZFan8Ed4qebzjUwAR7nz/view?usp=sharing 3. Mukhamediyev, B., Khitakhunov, A., Temerbulatova, Z., Mukhamediyeva, A., & Sabikenova, A. (2026). The Effects of Oil Revenue Allocation between Accumulation and Current Use on Macroeconomic Responses to External and Internal Shocks in a Small Oil-exporting Economy. International Journal of Energy Economics and Policy, 16(2), 537–546. https://doi.org/10.32479/ijeep.22421 4. Сабикенова А., Мухамедиев Б.М., Темербулатова Ж.С. (2025). Экономическое развитие и текущее состояние нефтяной отрасли Казахстана. “Sustainable development and the innovation economy” Proceedings of the second international scientific conference of Researchers in the field of economics and social sciences, Baku, Azerbaijan, 4-5 December 2025, 79-84 pp. https://unec.edu.az/application/uploads/2025/12/tam-versiya_Konfrans-2025-toplu_mundaricat_compressed_compressed_compressed-1-500.pdf
Патенттер туралы ақпарат	-